

Vraag nr. 23
van 17 oktober 2002
van de heer JAN VERFAILLIE

Vossenpopulatie – Stand van zaken

De vos is een efficiënte opportunist die zowat alle beschikbare voedselbronnen zal aansnijden, maar eerst jaagt op wat het makkelijkst beschikbaar is. De houders van kippen en ander pluimvee weten dat hun pluimvee bijgevolg bovenaan op de lijst staat van de vos.

Alle studies over het voorkomen en de verspreiding van de vos in Vlaanderen wijzen uit dat ons vossenbestand toeneemt.

Vossen mogen slechts enkele maanden in het jaar – van 1 september tot eind januari – bestreden worden, en dan nog alleen overdag, en dat terwijl de vos een nachtdier is.

1. Klopt het dat de vossenpopulatie in Vlaanderen nog steeds toeneemt ? Bestaat er objectief en betrouwbaar cijfermateriaal over het aantal vossen in Vlaanderen ?
2. Worden er vossen uitgezet vanuit vossenkwekerijen ?
3. Komt bij een "overpopulatie" van vossen de volksgezondheid (rabiës, vossenlintworm, ...) niet in het gedrang ?
4. Wat is nog het nut van weidevogelbeheer, als de vos het jonge broedsel rooft ?
5. Gaat de minister ervan uit dat de populatie van dergelijke roofdieren, die onmiskenbaar voor problemen zorgen, beperkt moet worden gehouden ?

Antwoord

1. De enige betrouwbare en/of interpreteerbare cijfers over de vossenpopulatie in Vlaanderen komen van het voortschrijdend onderzoek terzake van het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer (IBW). (In het Natuurrapport 2001 wordt daarover verslag uitgebracht (blz. 36-37).

Algemeen wordt het aantal slagende vossennesten als één van de beste methodes beschouwd om de populatietrend te evalueren. Het aantal vossen zelf is evenwel onmogelijk exact te bepalen (cf. onbekend aantal niet aan de voortplan-

ting deelnemende adulten). Toch moet rekening worden gehouden met het feit dat vossen, onder invloed van externe en deels onbekende factoren (ziekte, veranderende jachtdruk, ...), hun sociale organisatie kunnen aanpassen. Wanneer vossen veeleer als "koppel" in kleinere territoria gaan leven, in plaats van in grotere territoria in sociale groepen (waarin slechts één nest wordt grootgebracht, zal het aantal nesten weliswaar toenemen maar daarom niet het aantal individuen.

Sinds 2001 wordt het volgen van de populatie beperkt tot één steekproefgebied (Vlaamse Ardennen – optimale vossenbiotoop). De resultaten voor 2001 en 2002 schijnen, in tegenstelling tot de drie voorgaande jaren, op een toename van het aantal nesten te duiden (mogelijk evenwel ten dele veroorzaakt door een afname van de – illegale – verdelging van de nesten, cf. intensief toezicht en contact met plaatselijke jagerij).

De beschouwde periode is evenwel nog te kort om daaruit nieuwe conclusies te trekken.

Sinds het opstarten van de WBE-werking worden ook afschotcijfers opgevraagd en vergelijkend verwerkt (*WBE : wildbeheerseenheid – red.*). Daaruit blijkt, op basis van cijfermateriaal van twee-drie jaar, globaal een lichte toename van het afschot plaats te vinden. Ook hier valt (nog) niet uit te maken of een veranderde jachtdruk (mede) verklarend is dan wel een populatiestijging.

Globaal besluit : mogelijk een lichte toename, maar lopend onderzoek moet dit nog bevestigen. Hoe dan ook is Vlaanderen gekenmerkt door een vrij geringe dichtheid aan vossen in vergelijking met buitenlandse situaties.

2. Onze "wilde" vossensoort (-ras) *Vulpes Vulpes* wordt voorzover bekend nergens gekweekt in Vlaanderen. In kwekerijen betreft het doorgaans poolvossen (*Alopex lagopus* – een totaal andere soort), soms zilvervossen of andere "veredelde", gedomesticeerde rassen van *Vulpes Vulpes*. Deze zijn evenwel op zicht zonder probleem te onderscheiden van onze "wilde" *Vulpes vulpes*.

Via het IBW-onderzoek werden inmiddels ruim 400 vossenkadavers (afkomstig uit geheel Vlaanderen) onderzocht, alsook ruim 300 dieren levend gevangen. Niet één exemplaar duidt op een onnatuurlijke herkomst.

De herkolonisatie van de vos in Vlaanderen past in een internationaal vastgestelde trend en is perfect verklaarbaar als "natuurlijk" fenomeen.

3. Rabiës is in ons land een opgelost probleem – België is sinds 2001 officieel rabiësvrij verklaard. Overigens is de hondsdelheid bij de vossen nooit in Vlaanderen aan de orde geweest (met uitzondering van de Voerstreek, d.i. Rechtermaasoever) en is afschot van vossen in het kader van de hondsdelheidspreventie en -bestrijding in het verleden nutteloos gebleken.

De vossenlintworm vergt verdere aandacht, met het oog op – indien dit nodig zou blijken – preventieve maatregelen (voorlichting breed publiek : elementaire hygiëne, geregeld ontwormen van katten en honden, ...). Ook hier is afschot van vossen evenwel zinloos als preventieve maatregel.

4. Een bekend "effect" van de vos op grondbroedende vogelsoorten is lokale achteruitgang of zelfs verdwijning van de broedvogels. Vooral bij soorten die (min of meer) in kolonies broeden, is dit soms spectaculair. Het gaat hier evenwel niet zozeer (en zeker niet alleen) om predatie, maar vooral ook om "verstoring" : in plaats van geconcentreerd in een klein gebied te broeden, gaan de vogels zich over een veel groter gebied verspreiden. Zoiets kan "jammer" zijn voor een reservaat, maar is dit daarom niet voor de betrokken soort !

De reeds eerder vastgestelde onderzoeksresultaten in Nederland (kolonies lepelaars e.a.), waarbij door de komst van de vos plaatselijk een afname tot verdwijning van de broedvogelpopulatie werd vastgesteld, maar een toename van diezelfde populatie als men dit op een grotere ruimtelijke schaal bekeek, worden inmiddels ook in Vlaanderen bevestigd (onderzoek Instituut voor Natuurbehoud).

Ondanks het feit dat de vos het laatste decennium zo sterk is toegenomen (van totaal afwezig tot overal aanwezig) in West-Vlaanderen (de belangrijkste weidevogelregio van Vlaanderen/België) is in diezelfde periode ook de broedpopulatie weidevogels in haar globaliteit toegenomen (maar zijn er inderdaad lokaal wel duidelijke negatieve evoluties). Op heden is er nog geen reden om bijkomende maatregelen ten nemen ten aanzien van de vossenpopulatie in relatie tot onze weidevogels.

5. Beperking van een vossenpopulatie heeft geen zin. Vossen zijn territoriale dieren, met andere woorden, zijn gaan een deel van het landschap bezetten (grootteorde van bv. 5 tot 10 km²) waarin zij in principe geen vreemde soortgenoten dulden. Zo'n territorium wordt in de regel bezet door een (familie)groep bestaande uit één mannetje en één of enkele wijfjes, en tijdelijk ook een aantal jongen (één nest per territorium).

Zorgen dat er lokaal geen vossen zijn, betekent dan dat men één of meerdere territoria leegmaakt. Lege territoria worden evenwel heel snel spontaan opnieuw ingenomen door andere, meestal jonge dieren uit de (wijdere) omgeving. Wil men dit beletten, dan kan men best ook die naburige territoria leegmaken – jonge vossen op zoek naar een eigen territorium verplaatsen zich immers makkelijk over vele (tientallen) kilometers.

Het is evenwel duidelijk dat in het dichtbevolkte Vlaanderen nauwelijks of geen stukken landschap te vinden zijn ter grootte van een vossen-territorium waarin niet tegelijkertijd ook kippenhouders wonen. Ook dezen kunnen dan, met evenveel recht, vragen dat ook hun (wijde) woonomgeving vrij wordt gemaakt en gehouden van vossen. Concreet komt dit er dan ook vrij snel op neer dat men de vos gewoon overal, dit is in geheel Vlaanderen, verwijderd, maar ook over de grenzen heen. Dit is geen beleids optie.

Het is evenwel duidelijk dat er lokaal problemen optreden ten aanzien van houders van kippen en kleine neerhofdieren. Aangezien de vos in Vlaanderen lange tijd afwezig was, is dit voor vele pluimveebezitters een nieuw fenomeen. Vossen zijn geduchte rovers ten aanzien van gemakkelijke prooien zoals kippen in onvoldoende beveiligde rennen.

De enige afdoende oplossing ten aanzien van dit probleem is dat schuilhokken voor kleinvee door de eigenaars beter beveiligd worden, meer in concreto een degelijke afsluiting, een gesloten volière of een afsluitbaar nachthok.